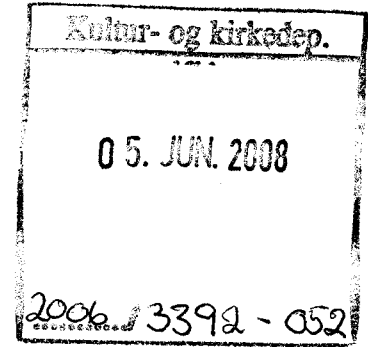

Oslo Håndverks
Industriforening &

Kultur- og kirke-departementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref: 2006/03392 KU/KU2

Oslo, 2. juni 2008

Høringsuttalelse Rapport om tradisjonelt Håndverk

Vi viser til departementets høringsbrev av 11.4.2008.

Oslo Håndverks- og Industriforening teller blant sine medlemmer en rekke av de tradisjonelle håndverksfagernes laug og foreninger i Oslo og flere fylker rundt Oslo. Foreningen har arbeidet i årevis med situasjonen for disse fagene og hatt fokus på utdannings spørsmål. Høringsuttalelsen er basert på uttalelser og synspunkter fra en gruppe av våre kulturhåndverkere som har gjennomgått og hatt møter om rapporten.

Rapporten gir et godt bilde av situasjonen for kulturhåndverkene slik våre medlemmer opplever det og vi vil understreke viktigheten av og behovet for tiltak, for å ta vare på de kulturverdiene som er knyttet til håndverkskompetanse.

Rapporten er blitt god selv om de tidsmessige og økonomiske rammene for den har vært beskjedne. Det vil være behov for ytterligere utredningsarbeid for å kartlegge nærmere hvilke håndverkstradisjoner som er i ferd med å gå tapt og på hvilken måte staten best kan bidra til å ivareta et levende kulturhåndverk og sørge for at kompetansen videreføres.

Vi vil understreke det som rapporten peker på; at kulturhåndverk er mer enn små og verneverdige fag. Det dreier seg også i stor grad om kompetanse i utøvelse av tradisjonelle håndverksteknikker og metoder innenfor små og store fag. Denne kompetansen er viktig for å ivareta og vedlikeholde kulturarven på en måte som bevarer dens autentisitet og historiske verdi. Håndverksutøvelsen er i seg selv en del av vår kulturarv og som sådan viktig i seg selv. Kompetanse som er i ferd med å forsvinne fordi moderne fagutøvelse i liten grad etterspør disse sidene av fagkunnskapen.

Hvordan skal et kulturhåndverk defineres? – og hvem skal definere dette? Her forutsetter vi at fagene vil bli delaktige i denne definisjonen. Eventuelt kan avgjørelsen sendes ut på høring.

Rapporten har en rekke anbefalinger og det er Oslo Håndverks- og Industriforenings oppfatning at **alle** anbefalingene bør tas til følge. Det haster å sette i gang tiltak som kan føre til at de siste tradisjonsbærerne innen kulturhåndverkene ikke forsvinner. Blant gruppen som har gjennomgått rapporten, finnes flere håndverk eller håndverksutdannelser som er i ferd med å dø ut, blant annet skomaker, fagurmaker og håndbokbinder, men også gamle teknikker innenfor mange av de andre fagene.

Anerkjennelse og synliggjøring - næring

Oslo Håndverks- og Industriforenings medlemmer driver i hovedsak håndverket som næring og vil derfor understreke viktigheten av de tiltakene som gjør næringsutøvelsen lettere og mer etterspurt. Rapporten peker bare i liten grad på at stat og kommune er store oppdragsgivere for håndverksnæringene, ikke minst når det gjelder restaurering og bevaring av kulturminner. Våre medlemmer opplever ofte at det offentlige har for liten bestillerkompetanse og/eller lite kunnskap om hvilke håndverksbedrifter som innehar den rette kompetansen til å utføre oppdragene på en kulturhistorisk riktig måte. Vi vil påpeke viktigheten av at det offentlige gjennom anbudsinvitasjoner og utlysning av oppdrag i langt større grad enn i dag må fokusere på kvaliteten av arbeidet som skal leveres fremfor pris og leveringstid. Et aktuelt eksempel på det er produksjonen av mynter som ligger an til å bli laget utenfor landets grenser for første gang på 1000 år. I følge Aftenposten er årsaken, kostnadsbesparinger og for å sitere fra artikkelen: - Den kulturløse delen av Norges økonomiske elite melder seg med sitt uangripelige tunnelsyn, som ikke evner å se noe annet formål med sin eksistens enn den endelige kalkyle. Et annet eksempel er bibliotekene som ikke kan prioritere vedlikehold av bøker med sine knappe ressurser (bokbinding).

Dersom det offentlige blir mer bevisst på å bruke kulturhåndverkerne i sine oppdrag, vil det være et viktig ledd i arbeidet for å synliggjøre og anerkjenne håndverkerne og i tillegg bedre mulighetene for å leve av en slik håndverksnæring.

Momsfritak eller 0-sats for enkeltpersonsforetak innenfor definerte kulturhåndverk på linje med kunsthåndverkerne, vil lette næringsvirksomheten for mange. Momsbeløpene det er snakk om er så små at det vil ha svært liten negativ betydning for samfunnet. Det har også lenge vært et ønske fra næringene om å få fjernet revisjonsplikten for aksjeselskaper med mindre enn 5 millioner i omsetning. For små håndverksbedrifter er dette en stor kostnad og etter Oslo Håndverks- og Industriforenings mening bør nytten av revisjon stå i forhold til kostnadene og kontrollmyndighetenes behov for kvalitetssikring. De fleste selskaper

bruker i dag autorisert regnskapsfører og et pålegg om slik regnskapsføring bør kunne ivareta kvalitetssikringen godt nok til at revisjonsplikten blir overflødig.

En annen utfordring for kunsthåndverkere er å prissette sine produkter riktig. De er ofte ildsjeler som arbeider med noe de brenner for. Når råvarer allerede er kostbare eller omkostningene høye, kutter mange ned på egen fortjeneste, for å ikke ta noe som for dem er en ublu pris. En bevisstgjøring om at kvalitet og kompetanse koster er nødvendig både utad og innad.

I rapporten nevnes verdiskapningsprogrammet for mat som en modell som med fordel kan overføres til arbeidet med kulturhåndverkene. Dette kan være en god ide, ikke minst i forhold til synliggjøring. Men det er viktig at dette bare er et av tiltakene og at programmet også fungerer for allerede eksisterende kulturhåndverkere.

Utdanning

Utdanningsformen Kunnskapsløftet flytter i større grad enn tidligere ansvaret for fagopplæringen fra skolene og over på bedriftene. Uten forlengelse av læretiden blir konsekvensene av dette at selv fag som har vært trofaste mot sin oppgave som tradisjonsbærere, nå i større grad må rette fokus i opplæringen mot den minimumskompetansen som er nødvendig for yrkesutøvelse innenfor fagene.

Midler må følge eleven i prosjekt til fordypning når fordypning søkes i kulturhåndverksbedrifter. Programfag til valg er ment å være en del av karriereveiledningen for elevene før de velger videregående linje og er med på å synliggjøre fagene. Kulturringen i Akershus har et prosjekt for dette. I Akershus har kulturpolitikere vært flinke til å bevilge midler og dette er fag med verneverdige teknikker avhengig av. Kulturhåndverkerne sliter i mange tilfeller med å få hjulene til å gå rundt og har ikke ressurser til å dra i gang prosjekter på egen hånd. Men hvis opplæringskontorer o.l. for små og verneverdige fag får tildelt midler kan dette være til stor hjelp. Kulturringen i Akershus har i en årrekke drevet lærlingformidling med øket lærlingstøtte til kulturhåndverkere (ca 3 x vanlig lærlingstøtte). Dette har etter vår oppfatning fungert godt. Det bidrar både til at flere kulturhåndverkere blir utdannet og skaper et regionalt senter med stor kunnskap om kulturhåndverket i regionen og bidrar til nettverksbygging mellom håndverksbedrifter. Oslo Håndverks- og Industriforening har et godt samarbeid med Kulturringen. I tillegg kan fjerning av arbeidsgiveravgiften på lærlinger være til stor hjelp.

I Kunnskapsløftet har programfag til valg og prosjekt til fordypning en sentral rolle innen karriereveiledning og praksis. Det er viktig for små håndverksbedrifter at verken programfag til valg eller prosjekt til fordypning medfører ekstra utgifter. En mulig løsning er overføring av midler fra skole til bedrift i perioden eleven(e) er utplassert, eller at man gjennomfører ordningene via regionale sentra. (f. eks Kulturringen)

Et viktig og sentralt punkt i rapporten er spørsmålet om å sidestille voksenlærlinger med rettighets elever. For alle håndverksfag, men spesielt kulturhåndverkene hvor rekrutteringen av lærlinger er lav, er voksenlærlinger viktige. Det er dessuten først i voksen alder mange fatter interesse for og får øynene opp for kulturhåndverk. Oslo Håndverks- og Industriforening vil gjerne framheve dette punktet og støtter det fullt ut.

Videreformidling av kunnskaps fra stipendiater, og andre tradisjonelle fagmiljøer

Oslo Håndverks- og Industriforening støtter et forslag som Egil Mongstad, Tømrer- og Byggfagforeningen sendte inn til NHU i oktober 2007:

Hva

1. *Det etableres et pilotprosjekt i Oslo (muligens flere steder). Oslo har tunge faglige miljøer, nærhet til viktige organisasjoner, og samtidig store utfordringer.*
2. *Hensikten med prosjektet kan være å formidle tradisjonell fagkunnskap til "ordinære" fagmiljøene.*
3. *Målgruppene kan være*
 - a. *Skoleelever som skal gjøre valg; I grunnskolen og Vg1. Det antas at slik kunnskap også vil kunne være interessant for (fag)historieundervisning.*
 - b. *Lærlinger (Motivasjon og veivalg)*
 - c. *Fagarbeidere som bør motiveres til videreutdanning og/eller spesialisering*

Hvem

1. *Jeg tenker meg et slikt prosjekt forankret i partene i arbeidslivet, sammen med viktige fagmiljøer.*
 - a. *LO- og NHO-organisasjoner*
 - b. *Oslo Håndverks- og Industriforening*
 - c. *Yrkesopplæringsnemnda i Oslo (Oslo Kommune Fagetaten)*
 - d. *Konkrete opplæringskontorer; For eksempel Opplæringskontoret for Tømrerfaget og Opplæringskontoret for Murerfaget (og andre).*

Hvordan

1. *En Fagdag, som har som målsetting å vise bredden og helheten i, bl.a. håndverksfagene kan etableres i Oslo.*
2. *Etter hvert som karriereveiledningen tar form bør også formidling av tradisjonelle kunnskaper være en naturlig del av karriereveiledningen.*
3. *Det er og mulig å tenke seg en slik formidling som en del av motivasjons- og veiledningsarbeidet på de yrkesfagrettede Vg-programmene, også som fordypningsretninger.*

4. Det vil etter min oppfatning være naturlig at Norsk Handverksutvikling - NHU fikk en pådriver- og koordineringsrolle.

Egil Mongstad understreker i selv i brevet, at dette er et hastig innspill og bare er en skisse som må bearbeides videre. En hovedinnvending som har kommet fram er at dette vil ta fagfolkenes oppmerksomhet vekk fra utøvelsen av yrket. Men Oslo Håndverks- og Industriforening mener at opplæring og rekruttering av nye kulturhåndverkere må prioriteres, der hvor fagene og teknikkene står i fare for å dø ut.

Norsk Handverksutvikling

Oslo Håndverks- og Industriforening mener at NHU er et naturlig valg for samordning og som base for et håndverksregister. Det som eksisterer må oppgraderes. NHU må aktivt gå ut for å søke. Det nåværende registeret er kun en frivillig ordning og det er viktig at flere blir registrert og synliggjort. For næringsdrivende innen kulturhåndverk kan NHU samordne utleie til museer, NIKU, Riksantikvaren osv. Basen bør også inneholde informasjon om mulighetene kulturhåndverkerne har for å søke eventuelle støtteordninger.

Håndverker ingen beskyttet tittel

Med unntak av Mestertittelen har håndverkere ingen beskyttet tittel. Mange håndverkere forstår ikke hvorfor de skal ta en mesterutdanning som kun er en merkantil utdanning og ikke bidrar til faglig forbedring. Under synliggjøring av håndverksfagene og en heving av status for fagene vil ufaglærte håndverkere kunne bidra til å gjøre dette arbeidet vanskelig og gi andre håndverkere et ufortjent dårlig rykte. Kanskje kan Mesterbrevutdanningen utvikles til også å inneholde krav til faglig kompetanse og videreutdanning, slik at den også føles meningsfylt for en kulturhåndverker som driver for seg selv og dessuten er i samsvar med den oppfattelsen "folk flest" har av en mester – en dyktig håndverker. Oslo Håndverks- og Industriforening er klar over at det innad i EU har vært arbeidet mye med å få fagutdanningen mer transparent og at det har vært møter mellom mesterbrev i Norge og noen andre land, blant annet Tyskland og Frankrike, for å prøve å gjøre noe i forhold til mesterbrevutdanningen. I Tyskland er det store krav til faglig kvalitet og den avsluttes med en mesterprøve innefor det aktuelle faget. Vi håper ikke en europeisk "samordning" medfører at mesterutdanningen i Tyskland må gi tapt for en utdanning som ligner den norske med kun en merkantil utdanning.

Men poenget vårt er: Det er behov for en videreutdanning innen de forskjellige håndverksfagene – som gir en beskyttet tittel.

Gruppa som har deltatt i møter og kommet med innspill:

1. Anne Cathrine Hagen, møbelsnekkermeister (restaurering), Oldermann i Oslo Snekkermesterlaug
2. Fred B. Andersson, gullsmedmeister, styremedlem i Oslo Håndverks- og Industriforening

3. Morten Fagerli, møbeltapetserer, nestoldermann i Salmaker- og Møbeltapetserlauget
4. Torben Hansen, skomakermester, Oldermann i Oslo Skomakerlaug
5. Bjørn Nordahl, urmaker, oldermann i Urmakerlauget
6. Stein Julius Johansen, bokbindermester

Med vennlig hilsen
Oslo Håndverks- og Industriforening

Kristin Brandt

Kristin Brandt
Kommunikasjonsrådgiver